

Het onderstaande artikel is op zaterdag 24 december 2011 gepubliceerd in het Italiaanse dagblad AVVENIRE (DE TOEKOMST).

Hèt nieuws van dit moment, dat over de hele wereld bezorgdheid heeft veroorzaakt, betreft het vogelgriepvirus, waarvan de afdeling virologie aan het Erasmus Medisch Centrum te Rotterdam een zeer gevaarlijke variant heeft weten te vervaardigen. Zelfs zó dat het kan worden gebruikt als een wapen dat in staat is een dodelijke pandemie te veroorzaken. Degene die dit onderzoek begon is professor Ron Fouchier, 45 jaar en in 1995 afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam met een studie over HIV-1. Meteen daarna was hij werkzaam aan het Howard Hughes Medical Institute van de Universiteit van Pennsylvania (Philadelphia). Terug in Nederland specialiseerde hij zich in de virologie en bleef zijn wetenschappelijk werk doen aan het Erasmus Medisch Centrum te Rotterdam, waarbij hij een onderzoeksgroep oprichtte die de moleculaire biologie van respiratoire virussen bestudeert, in het bijzonder van de griep. Juist bij proeven met het vogelgriepvirus (H5N1) bleek dat slechts weinig genetische veranderingen volstaan om het te veranderen in een variant die een menselijke catastrofe zou kunnen veroorzaken.

Het is ons gelukt hem te interviewen, om uit zijn eigen mond te horen wat de gevaren zijn van zijn experiment.

"Meer dan om de gevaren, gaat het om de voordelen", verklaarde de professor meteen, erg moe na een dag vol interviews en televisie-sessies.

"Ik begrijp en billijk niet dat men over de hele wereld alleen maar negatief over onze ontdekking spreekt. We werken voor het welzijn en de redding van de mensheid, niet voor haar ondergang."

Maar dat is nu juist waar men bang voor is; dat als "uw virus" in verkeerde handen valt, het zou kunnen worden veranderd in een massavernietigingswapen.

"Allereerst kan ons onderzoek niet worden nagedaan door onervaren virologen met ontoereikende middelen in een willekeurig laboratorium. Ten tweede (hoewel wat ik nu zeg de gemoederen misschien niet zal helpen bedaren...) zijn er virussen in de natuur die veel schadelijker zijn dan deze."

Desondanks, professor, heeft het Amerikaanse centrum voor bioveiligheid, de NSABB, onlangs een verklaring uitgegeven (na te zijn gevraagd om de risico's van uw onderzoek na te gaan), waarin men slechts de gedeeltelijke publicatie ervan toestaat.

"Inderdaad, maar ik ben het daar niet mee eens. Ik denk dat het, voor de gezondheid van burgers en om veel collega's te helpen, belangrijk is dat de uitkomst van het onderzoek is zijn geheel wordt gepubliceerd."

Wel, legt u ons eens uit waarom u het heeft uitgevoerd.

"Ons doel was om te begrijpen waarom er in de natuur virussen zijn die snel kunnen overspringen, niet alleen van dier tot dier en van dier naar mens, maar ook van mens tot mens. Als je hun bestaan en hun virale structuur eenmaal kent, kun je tijdig ingrijpen door alle dieren te doden die ervoor verantwoordelijk zijn en direct te beginnen met het aanmaken van vaccins en antivirale middelen, om de pandemie een halt toe te roepen. Nogal wat virologen hebben het vermogen van dit virus onderschat en verklaarden onze zorgen ongegrond. Ons onderzoek heeft nu eindelijk aangetoond dat het om een zeer gevaarlijk virus gaat, dat zich in de loop van de tijd kan veranderen. Ik herhaal: dus niet mijn onderzoek is gevaarlijk, maar wel de mutatie van het virus."

Is ook die van de Mexicaanse griep zo verschrikkelijk?

"Minder dan wat verwant is aan het H5N1 virus."

Als ik het goed begrijp, zijn de conclusies van het Amerikaanse centrum voor bio-veiligheid verschillend van de uwe. Voor hen zouden er meer risico's zijn aan het publiceren, vanwege het bio-terrorisme. Voor u zijn er meer voordelen, met het oog op de gezondheid van de bevolking.

"Dat klopt. We hebben gewoon willen laten zien, in theorie, dat er in de natuur virussen zijn met een hoge mutatiesnelheid. We wilden geen dodelijk wapen maken, maar juist een middel dat ons in staat zal stellen het te bestrijden, in het geval dat het ontstaat."

Professor Fouchier, bestaat het gevaar van bio-terrorisme echt? Bent u niet bang dat uw ontdekking zich op een dag kan veranderen in een nachtmerrie voor de mensheid?

"Zeker. Het gegeven dat me de meeste zorgen baarde was het gemak waarmee, met slechts een paar mutaties in het DNA, we snel een zo agressief virus hebben gevonden. Hoe dan ook, ons laboratorium is beschermd door zeer afdoende veiligheidssystemen. "

Tot slot: zullen jullie de onderzoeksresultaten publiceren?

"Ja. Maar we zullen ons houden aan de ons opgelegde veiligheidsvoorschriften: zowel de methode als de details van onze ontdekking zullen niet bekend worden gemaakt."

Maria Cristina Giongo

www.mariacristinagiongo.nl

Kader

Het Amerikaanse centrum voor bio-veiligheid (NSABB) heeft onlangs een verklaring uitgegeven, waarin de virologen van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam wordt opgeroepen niet alle details openbaar te maken van hun onderzoek over de mogelijkheid van het muteren van het griepvirus onder vogels (het vogelgriepvirus, H5N1). Sommige daarvan moeten geheim blijven: de angst bestaat dat zij in de handen van terroristen vallen, om als biologische wapens te worden gebruikt. In feite gaat het om een "genetische recombinitie" die de helft van de wereld zou kunnen doden. Het begon allemaal tien jaar geleden, met een studie die werd uitgevoerd door professor Ron Fouchier, gespecialiseerd in de moleculaire virologie, op verzoek van het NIH, het Amerikaanse nationale instituut voor de gezondheid. Zijn idee was om in het laboratorium een variant van dit virus te reproduceren, om zich voor te bereiden op het voorkomen van een wereldwijde pandemie (in het geval van een spontane mutatie). De resultaten waren onverwacht, ook voor de Nederlandse onderzoekers zelf, met name de besmettelijkheid van het gecreëerde virus. Het experiment werd uitgevoerd op fretten. Het H5N1-griep brak uit in 1996 in fokkerijen voor Aziatische kippen en verspreidde zich daarna over meerdere continenten terwijl het 600 slachtoffers maakte. "Helaas kun je in de natuur veel andere, soortgelijke virussen vinden die nog beangstigender zijn", verklaarde professor Fouchier om te beklemtonen dat, ook al moet zijn onderzoek gedeeltelijk geheim blijven, het gevaar van een pandemie altijd aanwezig is.

Maria Cristina Giongo